

ZESPÓŁ SZKÓŁ W OLESZYCACH

WEWNĄTRZSZKOLNY ZESTAW PROGRAMÓW NAUCZANIA ŚCIEŻEK EDUKACYJNYCH DLA:

1. LICEUM PROFILOWANEGO
2. TECHNIKUM
3. ZASADNICZEJ SZKOŁY ZAWODOWEJ

"(...) zarówno w przyrodzie, jak i w życiu społecznym, sztuce czy technice nie ma faktów, które można w pełni zrozumieć na podstawie wiadomości z jednego tylko przedmiotu (...)"

/W.Okoń, Nauczanie problemowe we współczesnej szkole, WSiP, Warszawa 1987./

PROGRAM OPRACOWALI:

1. Balicka Maria
2. Drażek Marian
3. Gryniewicz-Naróg Bronisława
4. Sajkiewicz-Szymoniak Maria
5. Szular Maria
6. Szular Eugeniusz

SPIS TREŚCI

- 1. Cele edukacyjne.**
- 2. Zadanie szkoły w zakresie poszczególnych ścieżek edukacyjnych.**
- 3. Program nauczania ścieżek edukacyjnych dla liceum profilowanego.**
- 4. Program nauczania ścieżek edukacyjnych dla technikum.**
- 5. Program nauczania ścieżek edukacyjnych dla zasadniczej szkoły zawodowej.**
- 6. Sposoby i formy pracy pozalekcyjnej realizujące treści poszczególnych ścieżek.**
- 7. Formy ewaluacji skuteczności działań oraz stopnia realizacji założonych celów.**

I. CELE EDUKACYJNE

W podstawie programowej zostały zapisane cele ogólne w zakresie poszczególnych ścieżek edukacyjnych. Cele edukacyjne są ukierunkowane na ucznia, a ich realizacja decyduje o jego osiągnięciach. Nauczyciele realizujący na swoich przedmiotach treści poszczególnych ścieżek formułują własne cele szczegółowe wyprowadzając je z celów ogólnych:

Cele edukacji medialnej:

1. Przygotowanie do samokształcenia poprzez umiejętne opracowywanie informacji pochodzących z różnych źródeł.
2. Rozumienie natury i roli mediów we współczesnej cywilizacji.
3. Zachowanie tożsamości kulturowej wobec globalizacji kultury.
4. Zdobycie umiejętności przekazu i krytycznego odbioru treści komunikatów medialnych.
5. Zachowanie postawy dystansu i krytycyzmu wobec informacji przekazywanych przez media.

Cele edukacji ekologicznej:

1. Uświadomienie różnorodności sposobów negatywnego i pozytywnego oddziaływania ludzi na środowisko i kształtowanie umiejętności praktycznego ich poznawania.
2. Przyjmowanie postawy odpowiedzialności za obecny i przyszły stan środowiska oraz gotowości do działań na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Cele edukacji prozdrowotnej w zasadniczych szkołach zawodowych:

1. Pogłębienie podstawowej wiedzy o zdrowiu (szczególnie psychicznym i społecznym), jego uwarunkowaniach i zagrożeniach oraz kształtowanie odpowiedzialności za zdrowie własne i innych ludzi.
2. Profilaktyka problemów młodzieży.

Cele technologii informacyjnej w zasadniczych szkołach zawodowych:

1. Wykształcenie umiejętności świadomego i sprawnego posługiwania się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki.
2. Przygotowanie do aktywnego funkcjonowania w tworzącym się społeczeństwie informacyjnym.

Cele wychowania do życia w rodzinie w zasadniczych szkołach zawodowych:

1. Rozwijanie umiejętności rozwiązywania problemów związanych z trudnościami okresu dojrzewania, dorastania i wyboru drogi życiowej.
2. Pogłębianie wiedzy związanej z funkcjami rodziny, miłością, przyjaźnią, pełnieniem ról małżeńskich i rodzicielskich, seksualnością człowieka i prokreacją.
3. Przyjęcie pozytywnej postawy wobec życia ludzkiego, osób niepełnosprawnych i chorych.
4. Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prospołecznych i prorodzinnych.
5. Uzyskanie przez uczniów lepszego rozumienia siebie i najbliższego otoczenia.

II. ZADANIA SZKOŁY

Podstawa programowa stawia przed szkołą określone zadania sformułowane z punktu widzenia szkoły i nauczyciela, które pokazują, dzięki jakiej działalności założone cele mogą być osiągnięte. Ten sam cel może być osiąganym różnymi drogami, za pomocą realizacji różnych przedsięwzięć (zadań szczegółowych), o których decydują konkretni nauczyciele. Zadania szczegółowe nauczyciele wyprowadzają z zadań ogólnych szkoły.

Zadania szkoły w zakresie edukacji medialnej:

1. Wprowadzenie w technologię pracy umysłowej jako przygotowanie do egzaminu maturalnego i studiów wyższych.
2. Rozwijanie wiedzy na temat powszechnie dostępnych zasobów informacyjnych.
3. Stwarzanie warunków do samodzielnego sporządzania przez uczniów komunikatów medialnych.
4. Dostarczanie materiałów do krytycznej analizy przekazów informacyjnych (np. prasa, telewizja, reklama zewnętrzna).

Zadania szkoły w zakresie edukacji ekologicznej:

1. Umożliwienie prowadzenia badań w terenie.
2. Tworzenie warunków pozwalających integrować różne dziedziny wiedzy w celu zrozumienia idei zrównoważonego rozwoju.

Zadania szkoły w zakresie edukacji prozdrowotnej w zasadniczych szkołach zawodowych:

1. Zwiększanie zainteresowania uczniów sprawami zdrowia i przekazywanie im rzetelnej wiedzy o różnych jego aspektach (zdrowie fizyczne, psychiczne, społeczne i duchowe), czynnikach sprzyjających i zagrożeniach dla zdrowia oraz możliwościach ich eliminowania lub ograniczania.
2. Tworzenie w szkole środowiska fizycznego i społecznego oraz klimatu wychowawczego umożliwiającego uczniom wzmacnianie poczucia własnej wartości, wiary w siebie, kształtowanie umiejętności życiowych, praktykowanie prozdrowotnego stylu życia oraz udzielania uczniom wsparcia w sytuacjach trudnych.

Zadania szkoły w zakresie technologii informacyjnej w zasadniczych szkołach zawodowych:

1. Stworzenie warunków do korzystania ze sprzętu oraz programów komputerowych wspomagających różne dziedziny życia.
2. Pogłębianie wiedzy i rozwijanie umiejętności informatycznych wnieionych z poprzednich etapów edukacyjnych.

Zadania szkoły w zakresie wychowania do życia w rodzinie w zasadniczych szkołach zawodowych:

1. Wspieranie wychowawczej roli rodziny. Integrowanie działań szkoły i rodziców.
2. Pomoc w kształtowaniu pozytywnego stosunku do płciowości. Odniesienie płciowości do wartości i pojęć takich jak poszanowanie życia, miłość, małżeństwo, rodzina, przyjaźń, akceptacja i szacunek w relacjach międzyludzkich.
3. Pomoc w osiągnięciu dojrzałości psychoseksualnej.
4. Uświadomienie roli rodziny w życiu człowieka. Promowanie trwałych związków, których podstawą jest więź emocjonalna, efektywne sposoby komunikowania się, wzajemne zrozumienie.
5. Przekazywanie rzetelnej, dostosowanej do poziomu rozwoju ucznia, wiedzy na temat zmian biologicznych, psychicznych i społecznych w różnych fazach rozwoju człowieka.

Nadrzędnym celem szkoły jest przygotowanie uczniów do samodzielnego funkcjonowania w zmieniających się realiach otaczającej nas rzeczywistości. Przestaje wystarczać tradycyjne kształcenie, oparte na przekazywaniu uczniom wiedzy odzwierciedlającej dorobek poszczególnych dyscyplin naukowych.

Nowoczesna szkoła powinna uwzględniać w programach nauczania najnowsze kierunki rozwoju nauki i przygotować absolwenta szkoły do aktywnego udziału w życiu społecznym i gospodarczym, elastycznie reagującego na zmieniające się warunki, gotowego do rozwiązywania problemów. W tym kontekście ściśle przedmiotowa, encyklopedyczna wiedza jest niewystarczająca.

Optymalną drogą do zrozumienia zagadnień współczesnego świata jest ukazanie ich wieloaspektowości, a więc nauczanie o interdyscyplinarnym charakterze..

Ścieżki edukacyjne są formą realizacji interdyscyplinarnego podejścia w nauczaniu, przy zachowaniu nauczania przedmiotowego jako podstawy.

Zgodnie z tekstem "Podstawy programowej kształcenia ogólnego" dyrektor szkoły jest odpowiedzialny za uwzględnienie problematyki ścieżek edukacyjnych w szkolnym zestawie programów nauczania. Natomiast za realizację ścieżek odpowiedzialni są nauczyciele wszystkich przedmiotów, którzy do własnego programu włączają odpowiednie treści danej ścieżki.

Wszystkie wymienione na danym etapie kształcenia ścieżki edukacyjne muszą być zrealizowane, jednakże w której klasie, czy też podczas całego etapu kształcenia będzie podejmowana określona tematyka – pozostaje do ustalenia przez nauczycieli uczących w danej szkole.

Zespół nauczycieli wskazany wyżej opracował program korzystając z możliwości stworzonej przez Rozporządzenie MEN w sprawie warunków i trybu dopuszczania do użytku szkolnego programów nauczania (Dz.U. Nr 14 z 23.02.1999r., poz. 130):

Nauczyciel może wybrać odpowiedni program nauczania spośród programów wpisanych do wykazu [...], albo opracować własny program, samodzielnie lub z wykorzystaniem programów nauczania wpisanych do tego wykazu.

Opracowany program:

- Jest zgodny z podstawą programową dla danych zajęć edukacyjnych;
- Wszyscy nauczyciele w ramach danej ścieżki, oprócz realizacji jej treści, są zobowiązani do wypełnienia zadań i celów edukacyjnych zapisanych w podstawie programowej;
- Wszyscy nauczyciele realizując daną ścieżkę, umożliwiają uczniom osiągnięcie wyników zapisanych w podstawie programowej w ramach tej ścieżki.

PROGRAM NAUCZANIA ŚCIEŻEK EDUKACYJNYCH DLA LICEUM PROFILOWANEGO

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2002 r., Nr 51, poz. 458)

wyciąg

PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO DLA LICEÓW OGÓLNOKSZAŁCĄCYCH, LICEÓW PROFILOWANYCH I TECHNIKÓW

Ścieżki edukacyjne

W liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym i technikum, obok przedmiotów, wprowadza się następujące ścieżki edukacyjne:

1. edukacja czytelnicza i medialna,
2. edukacja ekologiczna,
3. edukacja europejska,
4. edukacja filozoficzna,
5. edukacja prozdrowotna,
6. edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie
7. wychowanie do życia w rodzinie.

Dyrektor szkoły zapewnia uwzględnienie problematyki ścieżek edukacyjnych w szkolnym zestawie programów nauczania. Realizację ścieżek edukacyjnych zapewniają nauczyciele wszystkich przedmiotów, którzy do własnego programu włączają odpowiednio treści danej ścieżki. Częściowej realizacji treści ścieżek można dokonać w czasie odrębnych, modułowych, kilkugodzinnych zajęć.

PODZIAŁ WSZYSTKICH ŚCIEŻEK POMIĘDZY NAUCZYCIELI RÓŻNYCH
PRZEDMIOTÓW W TECHNIKACH

Ścieżka edukacyjna	Przedmioty realizujące
1. edukacja czytelnicza i medialna	Chemia Ekonomika przedsiębiorstw Fizyka z astronomią Funkcjonowanie przeds. w war. gosp. rynk.. Geografia Historia Język polski Matematyka Podstawy przedsiębiorczości Praca biurowa Religia Upowszechnianie. informacji Wyszukiwanie. selekcjonowanie i gromadzenie informacji.
2. edukacja ekologiczna	Chemia Fizyka z astronomią Geografia Organizacja turystyki na obszarach wiejskich Religia
3. edukacja europejska	Funkcjonowanie przeds. w war. gosp. rynk.. Geografia Geografia Historia Podstawy przedsiębiorczości
4. edukacja filozoficzna	Fizyka z astronomią Historia Język polski Matematyka Podstawy przedsiębiorczości Religia
5. edukacja prozdrowotna	Chemia Fizyka z astronomią Funkcjonowanie przeds. w war. gosp. rynk.. GDDW Geografia Język polski Kultura zawodu Praca biurowa Religia
6. edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie	Geografia Historia Organizacja turystyki na obszarach wiejskich Podstawy przedsiębiorczości Religia Upowszechnianie. informacji Wiedza o kulturze Wyszukiwanie. Selekcjonowanie i gromadzenie informacji

Powyższy zapis stanowi gwarancję, że w trzyletnim okresie kształcenia żadna ze ścieżek nie zostanie pominięta.

Realizacja ścieżki edukacyjnej może być zaplanowana na cały rok lub krótki, np. kilkutygodniowy okres, może być podejmowana kilkakrotnie w ciągu roku, a nawet podczas całego etapu kształcenia.

Treści ścieżek edukacyjnych nauczyciele podzielili pomiędzy licealne przedmioty nauczania. Szczegółowy podział treści został zestawiony w tabelach wiedzy i umiejętności niezbędnych do zrealizowania w ramach danego przedmiotu.

1. TABELA WIEDZY – EDUKACJA MEDIALNA

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji medialnej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Tradycyjne i nowoczesne źródła informacji, najnowsze techniki informacyjne i ich dostępność.	Chemia Ekonomika przedsiębiorstw Fizyka z astronomią Funkcjonowanie przeds. w war. gosp. rynk.. Geografia Historia Język polski Matematyka Praca biurowa Religia
2	Współczesne instytucje wydawnicze i instytucje zajmujące się dystrybucją książek.	W-F
3	Kompetencje czytelnicze niezbędne do odbioru tekstów literackich, naukowych i popularnonaukowych	GDDW Historia Język polski Podstawy przetw. spoż. Technologia
4	Globalizacja życia. Cywilizacja informacyjna i kultura mediów. Pojęcie czwartej władzy.	Historia Podstawy przedsiębiorczości
5	Media publiczne i prywatne – zadania i interesy. Rynkowość mediów i jej społeczne skutki. Wpływ mediów na różne aspekty życia człowieka.	W-F
6	Zagrożenia dla psychicznego i moralnego rozwoju człowieka płynące z mediów. Różne formy uzależnień medialnych..	GDDW Gromadz. informacji Upowszech. informacji Wyszuk. sel..
7	Warsztat pracy dziennikarza (prasowego, radiowego, telewizyjnego)	W-F
8	Warsztat pracy reżysera (filmowego, teatralnego)	Język polski
9	Wywieranie wpływu na ludzi. Metody i techniki perswazji i manipulacji stosowane w reklamie zewnętrznej, prasowej, radiowej i telewizyjnej.	Podstawy przedsiębiorczości
10	Analiza porównawcza wybranej informacji zaczerpniętej z różnych źródeł (z prasy, audycji telewizyjnych lub radiowych). Kryteria wskazujące na rzetelność i obiektywizm tej informacji.	Funkcjonowanie przeds. w war. gosp. rynk.. Geografia Gromadz. informacji Historia Język polski Praca biurowa Upowszech. informacji Wyszuk. sel..
11	Wybór międzynarodowych i polskich przepisów prawa dotyczących mediów.	

Po realizacji treści programowych ścieżek uczeń potrafi:

- sprawnie zebrać określone informacje i wyselekcjonować przydatne treści;
- dostrzec rolę mediów w szerszym kontekście cywilizacyjno – kulturowym;
- dostrzec wpływ mediów na życie i zachowanie ludzi oraz całych społeczeństw;
- formułować oceny, opinie i recenzje wybranych informacji przekazywanych przez media;
- samodzielnie tworzyć podstawowe komunikaty medialne z wykorzystaniem modelu warsztatu pracy dziennikarza prasowego, radiowego lub telewizyjnego.

2. TABELA WIEDZY – EDUKACJA EKOLOGICZNA

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji ekologicznej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Ekonomiczne i społeczne aspekty związków między człowiekiem i jego działalnością a środowiskiem. Wartość środowiska. Korzyści i straty związane z jego eksploatacją. Zasoby odnawialne i nieodnawialne.	Chemia Geografia Historia Podst. produkcji zwierzęcej W-F
2	Współczesny system gospodarki światowej i jego wpływ na degradację zasobów środowiska. Współpraca międzynarodowa jako warunek osiągnięcia zrównoważonego rozwoju.	Chemia Ekonomika Geografia Historia
3	Zagrożenia cywilizacyjne związane energetyką konwencjonalną i jądrową. Odnawialne źródła energii.	Fizyka z astronomią Geografia Chemia
4	Sposoby ochrony różnorodności biologicznej.	Chemia Geografia Podst. produkcji zwierzęcej
5	Intensyfikacja produkcji rolnej i związane z nią zagrożenia. Rolnictwo ekologiczne.	Geografia
6	Problemy bezpieczeństwa biologicznego, np. inżynieria genetyczna.	Podst. produkcji zwierzęcej Religia
7	Problemy polityki ekologicznej państwa.	

Po realizacji treści programowych ścieżki uczeń potrafi:

- dostrzegać zagrożenia dla współczesnej cywilizacji wynikających z nieracjonalnego korzystania z zasobów środowiska i z nierównomiernego poziomu życia w różnych regionach świata;
- oceniać działalność ekologicznych organizacji pozarządowych, ich celów i form działania oraz zgodności z polityką ekologiczną państwa;
- podejmować racjonalne działania służące poprawie stanu środowiska w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej.

3. TABELA WIEDZY – EDUKACJA EUROPEJSKA

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji europejskiej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Proces integracji europejskiej w perspektywie historycznej: czynniki integrujące	Geografia Historia Podstawy przedsiębiorczości
2	Droga państw europejskich, w tym Polski, do Unii Europejskiej. System, procedury i pola negocjacji. Cele integracji Polski z Unią Europejską. Przedakcesyjne działania i programy Rządu.	Geografia Historia Podstawy przedsiębiorczości
3	Stosunek społeczeństw krajów członkowskich i społeczeństwa polskiego do rozszerzenia wspólnot Europejskich. Różne opcje obecne w polityce i opinii publicznej krajów członkowskich. Kwestia standardów unijnych.	Historia
4	Kierunki integracji. Trzy filary procesu zjednoczenia. Różne koncepcje wizji przyszłej, zjednoczonej Europy.	
5	Ewolucja prawa Unii Europejskiej. Kwestia Konstytucji Unii Europejskiej. Wzajemne relacje między prawem Unii Europejskiej i prawem krajowym.	Funkcjonowanie przeds. w war. gosp. rynk..
6	Ewolucja instytucji Unii Europejskiej. Procedury podejmowania decyzji.	
7	Gospodarka Unii Europejskiej. Polska w perspektywie polityk wspólnotowych w dziedzinie gospodarczej, w tym w szczególności wspólnej polityki rolnej.	Geografia Historia
8	Jednolity europejski rynek pracy i jego dostępność dla obywateli polskich. Europejskie problemy społeczne i sposoby ich rozwiązywania.	
9	Droga krajów członkowskich do Unii Gospodarczej i Walutowej.	Historia
10	Bezpieczeństwo europejskie w wymiarze międzynarodowym i wewnętrznym. Bezpieczeństwo Polski w ramach Unii Europejskiej w Europie. Możliwości współpracy.	Historia
11	Prawa i obowiązki obywatelskie; obywatelstwo europejskie; obywatelski wymiar procesu integracji europejskiej.	Historia
12	Europa wartości. Duchowy wymiar Europy – edukacja, kultura. Rola edukacji jako czynnika wyrównywania szans polskiej młodzieży w Europie. Możliwości współpracy.	Historia Religia W-F
13	Rola i zasady działania samorządów terytorialnych w Unii Europejskiej. Współpraca polskich samorządów z odpowiednikami w Unii Europejskiej. Euroregiony.	

14	Miejsce Polski w organizacjach europejskich, w tym w Radzie Europy.	Historia
15	Polska i jej sąsiedzi. Polska w regionie Europy Środkowej i Bałtyku. Polska i Europa Wschodnia.	Geografia Historia

Po realizacji treści programowych ścieżki uczeń:

- zna historię, cele i zasady działania głównych instytucji oraz podstaw prawa Unii Europejskiej;
- zna prawo i obowiązki obywateli i krajów z punktu widzenia wymogów integracyjnych;
- zna istniejące źródła informacji na temat Unii Europejskiej oraz umiejętnie potrafi z nich korzystać;
- potrafi samodzielnie gromadzić, analizować i interpretować informacje na określony temat dotyczący Unii Europejskiej;
- zna mechanizmy współpracy i komunikowania się oraz potrafi tworzyć odpowiednie projekty umożliwiające tą współpracę;
- zna zasady i formy współpracy Polski w regionie, ze szczególnym uwzględnieniem państw sąsiadujących.

4. TABELA WIEDZY – EDUKACJA FILOZOFICZNA

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji filozoficznej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Elementy logiki ogólnej i retoryki. Myśl a język. Stawianie pytań, definiowanie, klasyfikacja i argumentacja. Dyskusja.	Historia Język polski Matematyka Podstawy przedsiębiorczości
2	Narodziny filozofii i jej pierwsze koncepcje w starożytnej Grecji.	Historia Język polski
3	Przedmiot filozofii. Dyscypliny filozoficzne. Główne pojęcia, metody i problemy filozoficzne.	Historia Język polski Religia
4	Różne sposoby pojmowania filozofii: 1. na przykładzie osiągnięć wybitnych filozofów(Sokrates, Platon, Arystoteles, Marek Aureliusz, św. Augustyn, św. Tomasz z Akwinu, Kartezjusz, Kant, Hume, Hegel, E.Husserl, Ingarden) 2. w oparciu o informacje na temat koncepcji i szkół filozoficznych (f.analityczna, fenomenologia, egzystencjalizm, hermeneutyka, f.dialogu, tomizm współczesny, personalizm)	Fizyka z astronomią Historia Język polski Religia
5	Filozofia a inne dziedziny kultury. Filozofia a nauka, religia, sztuka, światopogląd, ideologia.	Fizyka z astronomią Historia Język polski Religia Wiedza o kulturze
6	Elementy teorii rzeczywistości. Idealizm, wariabilizm, realizm.	Historia Język polski
7	Elementy antropologii filozoficznej. Człowiek jako byt osobowy. Główne koncepcje człowieka. Naturalne i kulturowe środowisko człowieka. Człowiek w relacji z drugim człowiekiem i ze wspólnotami. Człowiek wobec wartości.	Historia Język polski Religia W-F
8	Elementy teorii poznania. Źródła poznania. Granice poznania. Prawdziwość poznania i jej kryteria.	Fizyka z astronomią Historia Język polski Religia

Po realizacji treści programowych ścieżki uczeń opanował:

- umiejętność formułowania podstawowych pytań filozoficznych dotyczących rzeczywistości, człowieka i kultury;
- umiejętność definiowania, klasyfikowania, argumentowania i prowadzenia dyskusji;
- umiejętność dokonywania analizy tekstów filozoficznych w aspekcie zawartych w nim problemów;
- umiejętność dostrzegania zagadnień filozoficznych w nauce, sztuce oraz w moralności i religii.

5. TABELA WIEDZY – EDUKACJA PROZDROWOTNA

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji prozdrowotnej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Styl życia i jego związek ze zdrowiem o chorobą. Koncepcja i cele promocji zdrowia. Zdrowie jako wartość dla człowieka i społeczeństwa.	Funkcjonowanie przeds. w war. gosp. rynk.. Praca biurowa Religia Technologia gastronomiczna Żywnienie zbiorowe
2	Pielęgnacja ciała i urody. Dbałość o utrzymanie odpowiedniej masy ciała, sylwetki, dobrej sprawności i wydolności fizycznej. Chronienie się przed zanieczyszczeniami środowiska.	GDDW Praca biurowa Technologia gastronomiczna Żywnienie zbiorowe
3	Praca i wypoczynek. Aktywne spędzanie czasu wolnego. Aktywność ruchowa, zabawa i poczucie humoru a zdrowie.	GDDW Religia
4	Identyfikowanie i podejmowanie ryzyka. Zachowania bezpieczne w codziennym życiu. Troska o bezpieczeństwo innych.	Fizyka z astronomią GDDW Praca biurowa Religia
5	Zasady racjonalnego żywienia w różnych okresach życia. Żywnienie a samopoczucie i zdolność do pracy oraz zapobieganie chorobom. Skutki niewłaściwego odchudzania się i stosowania diet eliminacyjnych. Wybór sprzyjających zdrowiu produktów spożywczych i ich przechowywanie. Prawa konsumenta żywności.	Podstawy przetw. spoż. Religia Technologia gastronomiczna Technologia i towarozn. Żywnienie zbiorowe
6	Korzystanie z pomocy medycznej, psychologicznej i innych form wsparcia. Znaczenie profilaktycznych badań medycznych. Zachowanie się w chorobie. Postawy wobec osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych i osób starszych.	GDDW Religia Żywnienie zbiorowe
7	Uwarunkowania podaży i popytu na substancje psychoaktywne. Rodzaje tych substancji i ich wpływ na organizm, psychikę oraz rozwój społeczny i duchowy człowieka. Przepisy prawa dotyczące używania substancji psychoaktywnych. Formy pomocy dla osób eksperymentujących oraz uzależnionych.	Chemia GDDW Religia
8	Osobowe i społeczne umiejętności życiowe niezbędne dla ochrony, poprawy i utrzymania zdrowia.	GDDW Podstawy przedsiębiorczości Religia

Po realizacji treści programowych ścieżki uczeń:

- zna główne czynniki sprzyjające i zagrażające zdrowiu człowieka oraz podstawowe zasady profilaktyki najczęstszych zaburzeń i chorób. Realizowanie wartości związanych ze zdrowiem;
- potrafi korzystać z pomocy medycznej i psychologicznej. Potrafi radzić sobie w sytuacjach trudnych oraz wspierać innych;
- potrafi porozumiewać się i utrzymywać dobre relacje z innymi ludźmi oraz współpracować w grupie, radzić sobie z presją środowiska;
- potrafi świadomie dążyć do ochrony, utrzymania i poprawy zdrowia własnego oraz osób, wśród których uczeń żyje.

6. TABELA WIEDZY – EDUKACJA REGIONALNA – DZIEDZICTWO KULTUROWE W REGIONIE

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji regionalnej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Dzieje regionu na tle historii Polski i Europy	Gromadz. informacji Historia Wyszuk. sel.. ZPiT
2	Specyfika przyrodnicza, społeczna, ekonomiczna, kulturowa regionu w relacji z innymi regionami Polski i Europy.	Geografia Historia Podstawy przedsiębiorczości
3	Przeszłość regionu, jego dziedzictwo kulturowe jako podstawa rozumienia współczesności regionu.	Historia W-F Wiedza o kulturze
4	Perspektywy i szanse rozwoju regionu we współpracy krajowej i międzynarodowej.	Historia
5	Promocja regionu w kraju i za granicą.	Podstawy przetw. spoż. Upowszechnianie inf. W-F ZPiT

Po realizacji treści programowych ścieżki uczeń:

- zna własny region i jego dziedzictwo kulturowe;
- pogłębił więź ze swoim środowiskiem, regionem i krajem;
- ukształtował tożsamość regionalną w kontekście wartości narodowych i europejskich;
- jest przygotowany do dojrzałego życia w strukturach regionalnych, narodowych, państwowych i europejskich;
- wykazuje szacunek wobec innych wspólnot regionalnych, etnicznych i narodowych.

PROGRAM NAUCZANIA ŚCIEŻEK EDUKACYJNYCH DLA LICEUM PROFILOWANEGO

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2002 r., Nr 51, poz. 458)

wyciąg

PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO DLA LICEÓW OGÓLNOKSZAŁCĄCYCH, LICEÓW PROFILOWANYCH I TECHNIKÓW

Ścieżki edukacyjne

W liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym i technikum, obok przedmiotów, wprowadza się następujące ścieżki edukacyjne:

8. edukacja czytelnicza i medialna,
9. edukacja ekologiczna,
10. edukacja europejska,
11. edukacja filozoficzna,
12. edukacja prozdrowotna,
13. edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie
14. wychowanie do życia w rodzinie.

Dyrektor szkoły zapewnia uwzględnienie problematyki ścieżek edukacyjnych w szkolnym zestawie programów nauczania. Realizację ścieżek edukacyjnych zapewniają nauczyciele wszystkich przedmiotów, którzy do własnego programu włączają odpowiednio treści danej ścieżki. Częściowej realizacji treści ścieżek można dokonać w czasie odrębnych, modułowych, kilkugodzinnych zajęć.

PODZIAŁ WSZYSTKICH ŚCIEŻEK POMIĘDZY NAUCZYCIELI RÓŻNYCH
PRZEDMIOTÓW W LICEACH PROFILOWANYCH

Ścieżka edukacyjna	Przedmioty realizujące
1. edukacja czytelnicza i medialna	Ekonomia przedsiębiorstw Elementy prawa Finanse i rozwój regionalny Fizyka z astronomią GDDW Geografia Język angielski Język polski Matematyka Podstawy biurowości Podstawy przetwórstwa spożywczego Pracownia ekonomiczno-informatyczna Rachunkowość przedsiębiorstw Religia Technika biurowa W-F
2. edukacja ekologiczna	Biologia Finanse i rozwój regionalny Fizyka z astronomią Geografia Język angielski Marketing Podstawy przetwórstwa spożywczego Religia W-F
3. edukacja europejska	Ekonomia przedsiębiorstw Elementy prawa Finanse i rozwój regionalny Geografia Język angielski Obsługa celna Podstawy biurowości Przedsiębiorczość Technika biurowa W-F Wybrane zagadnienia prawne
4. edukacja filozoficzna	Fizyka z astronomią Język angielski Język polski Religia W-F
5. edukacja prozdrowotna	Biologia Elementy prawa Fizyka z astronomią GDDW

	Geografia Język angielski Kultura zawodu Podstawy biurowości Podstawy przetwórstwa spożywczego Pracownia ekonomiczno-informatyczna Religia Tech. gastronomiczna Technika biurowa Technologia i towaroznawstwo W-F Wybrane zagadnienia prawne Żywnienie zbiorowe
6. edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie	Finanse i rozwój regionalny GDDW Geografia Język angielski Organizacja turystyki na obszarach wiejskich Podstawy przetwórstwa spożywczego Religia Technologia i towaroznawstwo

Powyższy zapis stanowi gwarancję, że w czteroletnim okresie kształcenia żadna ze ścieżek nie zostanie pominięta.

Realizacja ścieżki edukacyjnej może być zaplanowana na cały rok lub krótki, np. kilkutygodniowy okres, może być podejmowana kilkakrotnie w ciągu roku, a nawet podczas całego etapu kształcenia.

Treści ścieżek edukacyjnych nauczyciele podzielili pomiędzy przedmioty nauczania w technikum. Szczegółowy podział treści został zestawiony w tabelach wiedzy i umiejętności niezbędnych do zrealizowania w ramach danego przedmiotu.

1. TABELA WIEDZY – EDUKACJA MEDIALNA

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji medialnej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Tradycyjne i nowoczesne źródła informacji, najnowsze techniki informacyjne i ich dostępność.	Ekonomika przedsiębiorstw Elementy prawa Finanse i rozwój regionalny Fizyka z astronomią Geografia Historia Język angielski Matematyka Podstawy biurowości Pracownia ekonomiczno-informatyczna Rachunkowość przeds. Religia Technika biurowa
2	Współczesne instytucje wydawnicze i instytucje zajmujące się dystrybucją książek.	Język angielski Kultura zawodu W-F
3	Kompetencje czytelnicze niezbędne do odbioru tekstów literackich, naukowych i popularnonaukowych	Historia Język angielski Język polski Podstawy przetw. spoż. Technologia i towarozn.
4	Globalizacja życia. Cywilizacja informacyjna i kultura mediów. Pojęcie czwartej władzy.	Ekonomika przedsiębiorstw Język angielski Marketing Marketing w agobiznesie
5	Media publiczne i prywatne – zadania i interesy. Rynkowość mediów i jej społeczne skutki. Wpływ mediów na różne aspekty życia człowieka.	GDDW Język angielski Organizacja turystyki W-F
6	Zagrożenia dla psychicznego i moralnego rozwoju człowieka płynące z mediów. Różne formy uzależnień medialnych..	GDDW Kultura zawodu Język angielski
7	Warsztat pracy dziennikarza (prasowego, radiowego, telewizyjnego)	W-F
8	Warsztat pracy reżysera (filmowego, teatralnego)	Język polski
9	Wywieranie wpływu na ludzi. Metody i techniki perswazji i manipulacji stosowane w reklamie zewnętrznej, prasowej, radiowej i telewizyjnej.	Marketing Marketing w agrobiznesie Promocja i reklama
10	Analiza porównawcza wybranej informacji zaczerpniętej z różnych źródeł (z prasy, audycji telewizyjnych lub radiowych). Kryteria wskazujące na rzetelność i obiektywizm tej informacji.	Podstawy biurowości Fizyka z astronomią Geografia Historia Język angielski Ekonomika przedsiębiorstw

11	Wybór międzynarodowych i polskich przepisów prawa dotyczących mediów.	Elementy prawa
----	---	----------------

Po realizacji treści programowych ścieżek uczeń potrafi:

- sprawnie zebrać określone informacje i wyselekcjonować przydatne treści;
- dostrzec rolę mediów w szerszym kontekście cywilizacyjno – kulturowym;
- dostrzec wpływ mediów na życie i zachowanie ludzi oraz całych społeczeństw;
- formułować oceny, opinie i recenzje wybranych informacji przekazywanych przez media;
- samodzielnie tworzyć podstawowe komunikaty medialne z wykorzystaniem modelu warsztatu pracy dziennikarza prasowego, radiowego lub telewizyjnego.

2. TABELA WIEDZY – EDUKACJA EKOLOGICZNA

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji ekologicznej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Ekonomiczne i społeczne aspekty związków między człowiekiem i jego działalnością a środowiskiem. Wartość środowiska. Korzyści i straty związane z jego eksploatacją. Zasoby odnawialne i nieodnawialne.	Geografia Język angielski Marketing Marketing w agrobiznesie Organizacja turystyki Podstawy ekonomii W-F Zarządzanie firmą
2	Współczesny system gospodarki światowej i jego wpływ na degradację zasobów środowiska. Współpraca międzynarodowa jako warunek osiągnięcia zrównoważonego rozwoju.	Finanse i rozwój regionalny Geografia Język angielski
3	Zagrożenia cywilizacyjne związane energetyką konwencjonalną i jądrową. Odnawialne źródła energii.	Fizyka z astronomią Geografia Język angielski
4	Sposoby ochrony różnorodności biologicznej.	Geografia Język angielski Organizacja turystyki Podstawy przetw. spożyw.
5	Intensyfikacja produkcji rolnej i związane z nią zagrożenia. Rolnictwo ekologiczne.	Geografia Język angielski Organizacja turystyki Podstawy przetw. spożyw.
6	Problemy bezpieczeństwa biologicznego, np. inżynieria genetyczna.	Język angielski Religia
7	Problemy polityki ekologicznej państwa.	Język angielski Organizacja turystyki

Po realizacji treści programowych ścieżki uczeń potrafi:

- dostrzegać zagrożenia dla współczesnej cywilizacji wynikających z nieracjonalnego korzystania z zasobów środowiska i z nierównomiernego poziomu życia w różnych regionach świata;
- oceniać działalność ekologicznych organizacji pozarządowych, ich celów i form działania oraz zgodności z polityką ekologiczną państwa;
- podejmować racjonalne działania służące poprawie stanu środowiska w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej.

3. TABELA WIEDZY – EDUKACJA EUROPEJSKA

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji europejskiej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Proces integracji europejskiej w perspektywie historycznej: czynniki integrujące	Geografia
2	Droga państw europejskich, w tym Polski, do Unii Europejskiej. System, procedury i pola negocjacji. Cele integracji Polski z Unią Europejską. Przedakcesyjne działania i programy Rządu.	Ekonomika przedsiębiorstw Geografia Przedsiębiorczość
3	Stosunek społeczeństw krajów członkowskich i społeczeństwa polskiego do rozszerzenia wspólnot Europejskich. Różne opcje obecne w polityce i opinii publicznej krajów członkowskich. Kwestia standardów unijnych.	Obsługa celna
4	Kierunki integracji. Trzy filary procesu zjednoczenia. Różne koncepcje wizji przyszłej, zjednoczonej Europy.	Przedsiębiorczość
5	Ewolucja prawa Unii Europejskiej. Kwestia Konstytucji Unii Europejskiej. Wzajemne relacje między prawem Unii Europejskiej i prawem krajowym.	Ekonomika przedsiębiorstw Elementy prawa Finanse i rozw. regionalny Marketing Marketing w agobiznesie Obsługa celna Podstawy biurowości Technika biurowa Wybrane zag. prawne
6	Ewolucja instytucji Unii Europejskiej. Procedury podejmowania decyzji.	
7	Gospodarka Unii Europejskiej. Polska w perspektywie polityk wspólnotowych w dziedzinie gospodarczej, w tym w szczególności wspólnej polityki rolnej.	Geografia Marketing Marketing w agrobiznesie
8	Jednolity europejski rynek pracy i jego dostępność dla obywateli polskich. Europejskie problemy społeczne i sposoby ich rozwiązywania.	
9	Droga krajów członkowskich do Unii Gospodarczej i Walutowej.	Podstawy ekonomiki
10	Bezpieczeństwo europejskie w wymiarze międzynarodowym i wewnętrznym. Bezpieczeństwo Polski w ramach Unii Europejskiej w Europie. Możliwości współpracy.	Finanse i rozw. regionalny Obsługa celna
11	Prawa i obowiązki obywatelskie; obywatelstwo europejskie; obywatelski wymiar procesu integracji europejskiej.	Ekonomika przedsiębiorstw Elementy prawa Wybrane zag. prawne
12	Europa wartości. Duchowy wymiar Europy – edukacja, kultura. Rola edukacji jako czynnika wyrównywania szans polskiej młodzieży w Europie. Możliwości współpracy.	Język angielski Kultura zawodu Religia W-F

13	Rola i zasady działania samorządów terytorialnych w Unii Europejskiej. Współpraca polskich samorządów z odpowiednikami w Unii Europejskiej. Euroregiony.	Finanse i rozwój regionalny
14	Miejsce Polski w organizacjach europejskich, w tym w Radzie Europy.	GDDW
15	Polska i jej sąsiedzi. Polska w regionie Europy Środkowej i Bałtyku. Polska i Europa Wschodnia.	Geografia Organizacja turystyki

Po realizacji treści programowych ścieżki uczeń:

- zna historię, cele i zasady działania głównych instytucji oraz podstaw prawa Unii Europejskiej;
- zna prawo i obowiązki obywateli i krajów z punktu widzenia wymogów integracyjnych;
- zna istniejące źródła informacji na temat Unii Europejskiej oraz umiejętnie potrafi z nich korzystać;
- potrafi samodzielnie gromadzić, analizować i interpretować informacje na określony temat dotyczący Unii Europejskiej;
- zna mechanizmy współpracy i komunikowania się oraz potrafi tworzyć odpowiednie projekty umożliwiające tą współpracę;
- zna zasady i formy współpracy Polski w regionie, ze szczególnym uwzględnieniem państw sąsiadujących.

4. TABELA WIEDZY – EDUKACJA FILOZOFICZNA

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji filozoficznej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Elementy logiki ogólnej i retoryki. Myśl a język. Stawianie pytań, definiowanie, klasyfikacja i argumentacja. Dyskusja.	Matematyka
2	Narodziny filozofii i jej pierwsze koncepcje w starożytnej Grecji.	Język polski
3	Przedmiot filozofii. Dyscypliny filozoficzne. Główne pojęcia, metody i problemy filozoficzne.	Religia
4	Różne sposoby pojmowania filozofii: 3. na przykładzie osiągnięć wybitnych filozofów(Sokrates, Platon, Arystoteles, Marek Aureliusz, św. Augustyn, św. Tomasz z Akwinu, Kartezjusz, Kant, Hume, Hegel, E.Husserl, Ingarden) 4. w oparciu o informacje na temat koncepcji i szkół filozoficznych (f.analityczna, fenomenologia, egzystencjalizm, hermeneutyka, f.dialogu, tomizm współczesny, personalizm)	Fizyka z astronomią Język polski Religia
5	Filozofia a inne dziedziny kultury. Filozofia a nauka, religia, sztuka, światopogląd, ideologia.	Fizyka z astronomią Religia
6	Elementy teorii rzeczywistości. Idealizm, wariabilizm, realizm.	Język polski
7	Elementy antropologii filozoficznej. Człowiek jako byt osobowy. Główne koncepcje człowieka. Naturalne i kulturowe środowisko człowieka. Człowiek w relacji z drugim człowiekiem i ze wspólnotami. Człowiek wobec wartości.	Język polski Marketing Marketing w agrobiznesie Promocja i reklama Religia W-F
8	Elementy teorii poznania. Źródła poznania. Granice poznania. Prawdziwość poznania i jej kryteria.	Fizyka z astronomią Religia

Po realizacji treści programowych ścieżki uczeń opanował:

- umiejętność formułowania podstawowych pytań filozoficznych dotyczących rzeczywistości, człowieka i kultury;
- umiejętność definiowania, klasyfikowania, argumentowania i prowadzenia dyskusji;
- umiejętność dokonywania analizy tekstów filozoficznych w aspekcie zawartych w nim problemów;
- umiejętność dostrzegania zagadnień filozoficznych w nauce, sztuce oraz w moralności i religii

5. TABELA WIEDZY – EDUKACJA PROZDROWOTNA

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji prozdrowotnej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Styl życia i jego związek ze zdrowiem o chorobą. Koncepcja i cele promocji zdrowia. Zdrowie jako wartość dla człowieka i społeczeństwa.	Język angielski Kultura zawodu Podstawy biurowości Podstawy przetw. spoż. Religia Technika biurowa W-F
2	Pielęgnacja ciała i urody. Dbłość o utrzymanie odpowiedniej masy ciała, sylwetki, dobrej sprawności i wydolności fizycznej. Chronienie się przed zanieczyszczeniami środowiska.	Język angielski Kultura zawodu Podstawy przetw. spoż. Pracownia ekonomiczno-inf. Technika biurowa
3	Praca i wypoczynek. Aktywne spędzanie czasu wolnego. Aktywność ruchowa, zabawa i poczucie humoru a zdrowie.	Geografia Język angielski Organizacja turystyki Religia W-F
4	Identyfikowanie i podejmowanie ryzyka. Zachowania bezpieczne w codziennym życiu. Troska o bezpieczeństwo innych.	Elementy prawa Fizyka z astronomią Organizacja turystyki Religia Wybrane zagadnienia prawne
5	Zasady racjonalnego żywienia w różnych okresach życia. Żywnienie a samopoczucie i zdolność do pracy oraz zapobieganie chorobom. Skutki niewłaściwego odchudzania się i stosowania diet eliminacyjnych. Wybór sprzyjających zdrowiu produktów spożywczych i ich przechowywanie. Prawa konsumenta żywności.	Podstawy przetw. spoż. Religia Język angielski Organizacja turystyki
6	Korzystanie z pomocy medycznej, psychologicznej i innych form wsparcia. Znaczenie profilaktycznych badań medycznych. Zachowanie się w chorobie. Postawy wobec osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych i osób starszych.	Elementy prawa Religia Język angielski Kultura zawodu
7	Uwarunkowania podaży i popytu na substancje psychoaktywne. Rodzaje tych substancji i ich wpływ na organizm, psychikę oraz rozwój społeczny i duchowy człowieka. Przepisy prawa dotyczące używania substancji psychoaktywnych. Formy pomocy dla osób eksperymentujących oraz uzależnionych.	GDDW Religia
8	Osobowe i społeczne umiejętności życiowe niezbędne dla ochrony, poprawy i utrzymania zdrowia.	Religia

Po realizacji treści programowych ścieżki uczeń:

- zna główne czynniki sprzyjające i zagrażające zdrowiu człowieka oraz podstawowe zasady profilaktyki najczęstszych zaburzeń i chorób. Realizowanie wartości związanych ze zdrowiem;
- potrafi korzystać z pomocy medycznej i psychologicznej. Potrafi radzić sobie w sytuacjach trudnych oraz wspierać innych;
- potrafi porozumiewać się i utrzymywać dobre relacje z innymi ludźmi oraz współpracować w grupie, radzić sobie z presją środowiska;
- potrafi świadomie dążyć do ochrony, utrzymania i poprawy zdrowia własnego oraz osób, wśród których uczeń żyje.

6. TABELA WIEDZY – EDUKACJA REGIONALNA – DZIEDZICTWO KULTUROWE W REGIONIE

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji regionalnej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Dzieje regionu na tle historii Polski i Europy	Finanse i rozwój regionalny ZPiT
2	Specyfika przyrodnicza, społeczna, ekonomiczna, kulturowa regionu w relacji z innymi regionami Polski i Europy.	Finanse i rozwój regionalny Geografia Język angielski Marketing Marketing w agrobiznesie Zarządzanie firmą
3	Przeszłość regionu, jego dziedzictwo kulturowe jako podstawa rozumienia współczesności regionu.	Finanse i rozwój regionalny ZPiT W-F
4	Perspektywy i szanse rozwoju regionu we współpracy krajowej i międzynarodowej.	Finanse i rozwój regionalny
5	Promocja regionu w kraju i za granicą.	Finanse i rozwój regionalny GDDW Język angielski Podstawy przetw. spoż. W-F

Po realizacji treści programowych ścieżki uczeń:

- zna własny region i jego dziedzictwo kulturowe;
- pogłębił więź ze swoim środowiskiem, regionem i krajem;
- ukształtował tożsamość regionalną w kontekście wartości narodowych i europejskich;
- jest przygotowany do dojrzałego życia w strukturach regionalnych, narodowych, państwowych i europejskich;
- wykazuje szacunek wobec innych wspólnot regionalnych, etnicznych i narodowych.

V. PROGRAM NAUCZANIA ŚCIEŻEK EDUKACYJNYCH **DLA ZASADNICZEJ SZKOŁY ZAWODOWEJ**

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2002 r., Nr 51, poz. 458)

wyciąg

PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO DLA ZASADNICZYCH SZKÓŁ ZAWODOWYCH

Ścieżki edukacyjne

W zasadniczej szkole zawodowej, obok przedmiotów, wprowadza się następujące ścieżki edukacyjne:

1. edukacja informacyjna
2. edukacja prozdrowotna,
3. wychowanie do życia w rodzinie.

Dyrektor szkoły zapewnia uwzględnienie problematyki ścieżek edukacyjnych w szkolnym zestawie programów nauczania. Realizację ścieżek edukacyjnych zapewniają nauczyciele wszystkich przedmiotów, którzy do własnego programu włączają odpowiednio treści danej ścieżki. Częściowej realizacji treści ścieżek można dokonać w czasie odrębnych, modułowych, kilkugodzinnych zajęć.

PODZIAŁ WSZYSTKICH ŚCIEŻEK POMIĘDZY NAUCZYCIELI
RÓŻNYCH PRZEDMIOTÓW W ZASADNICZEJ SZKOLE ZAWODOWEJ

Ścieżka edukacyjna	Przedmioty realizujące
1. edukacja prozdrowotna	Fizyka i astronomia - Ez p. 1 Język polski Produkcja ogrodnicza Religia Wychowanie fizyczne
2. technologia informacyjna	Historia Przeds. w gosp.
3. wychowanie do życia w rodzinie	Podstawy przedsiębiorczości Przeds. w gosp. W-F

Wszystkie ścieżki zostaną zrealizowane w dwuletnim okresie kształcenia. Realizacja ścieżki edukacyjnej może być zaplanowana na cały rok lub krótki, okres. Niektóre treści mogą być podejmowana kilkakrotnie w ciągu roku, a nawet podczas całego etapu kształcenia.

Wszystkie treści ścieżek edukacyjnych nauczyciele uczący w zasadniczych szkołach zawodowych podzielili pomiędzy przedmioty nauczania. Podział ten został zestawiony w tabelach wiedzy i umiejętności niezbędnych do zrealizowania w ramach danego przedmiotu.

1. TABELA WIEDZY – EDUKACJA PROZDROWOTNA

Nr treści	Treści (zagadnienia) edukacji prozdrowotnej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Zdrowie i czynniki mu sprzyjające i zagrażające, możliwość ich eliminowania lub ograniczenia. Odpowiedzialność za zdrowie własne i innych ludzi.	Fizyka z astronomią GDDW Produkcja ogrodnicza W-F
2	Pielęgnacja ciała i urody. Dbłość o utrzymanie odpowiedniej masy ciała. Zasady racjonalnego żywienia w różnych okresach życia.	GDDW W-F
3	Zachowania ryzykowne i bezpieczne w życiu codziennym oraz kontaktach społecznych. Troska o bezpieczeństwo innych.	Język polski GDDW
4	Szukanie i korzystanie z pomocy medycznej, psychologiczno-pedagogicznej i innych form wsparcia. Znaczenie profilaktycznych badań medycznych. Postawy wobec osób przewlekle chorych oraz niepełnosprawnych i starszych.	Produkcja ogrodnicza GDDW
5	Osobowe i społeczne umiejętności życiowe niezbędne dla ochrony, utrzymania i poprawy zdrowia, w tym: budowanie pozytywnego obrazu własnej osoby, rozwiązywanie problemów osobistych, dokonywanie wyborów, radzenie sobie z negatywnymi emocjami i konstruktywne radzenie sobie ze stresem, nawiązywanie i utrzymywanie dobrych relacji z innymi ludźmi.	
6	Profilaktyka problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych: czynniki ryzyka i czynniki chroniące, przyczyny i skutki używania środków psychoaktywnych. Organizacja czasu wolnego, zabawa i poczucie humoru a zdrowie.	W-F

Po realizacji treści programowych ścieżki uczeń:

- jest przekonany, że zdrowie dla człowieka, za którą jest odpowiedzialny;
- świadomie dąży do ochrony i poprawy własnego zdrowia;
- potrafi korzystać z pomocy medycznej i różnych form wsparcia psychologicznego;
- jest odpowiedzialny za zdrowie własne i osób, wśród których przebywa;
- zna czynniki sprzyjające i zagrażające zdrowiu;
- umie identyfikować własne słabe i mocne strony oraz własną reakcję na stres;
- umie udzielić pierwszej pomocy w stanach zagrożenia zdrowia i życia;
- przestrzega podstawowych zasad profilaktyki najczęstszych chorób.

2. TABELA WIEDZY – TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

Nr treści	Treści (zagadnienia) technologii informacyjnej w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Podstawowe formy organizowania informacji w bazach danych spotykanych w otoczeniu ucznia. Wyszukiwanie informacji w bazach danych.	Przeds. w gosp. Historia
2	Korzystanie z informacji związanych z kształceniem, pochodzących z różnych źródeł oraz komunikowanie się poprzez sieć.	
3	Wspomaganie prezentacji prac uczniów z zastosowaniem programów komputerowych.	
4	Rozwój zastosowań komputerów. Prawne i społeczne aspekty zastosowań informatyki	

Po realizacji treści programowych ścieżki uczeń:

- potrafi zebrać określone informacje;
- jest w stanie przekazywać własne informacje poprzez sieć komputerową;
- potrafi dostrzec rolę mediów informatycznych;
- umie wykorzystać informacje uzyskane poprzez komunikowanie się w sieci.
- umie komunikować się z wykorzystaniem sieci komputerowej;
- przygotować prezentacje z wykorzystaniem programów komputerowych.

3. TABELA WIEDZY – WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

Nr treści	Treści (zagadnienia) wychowania do życia w rodzinie w podstawie programowej	Przedmioty realizujące
1	Tożsamość i wielowymiarowość człowieka. Poczucie sensu życia.	
2	Komunikacja interpersonalna, asertywność techniki negocjacji, empatia.	Przedsiębiorczość w gospodarstwie
3	Tolerancja wobec odmienności kulturowych, etnicznych, religijnych, seksualnych.	
4	Rozwój psychoseksualny człowieka w kolejnych fazach życia.	
5	Dojrzewanie: rozumienie i akceptacja kryteriów dojrzałości biologicznej, psychologicznej i społecznej. Problemy okresu dojrzewania i sposoby radzenia sobie z nimi.	Wychowanie fizyczne
6	Wartości i pojęcia związane z płciowością człowieka: męskość, kobiecość, miłość, rodzina, rodzicielstwo. Znaczenie płciowości w przeżywaniu własnej płciowości i budowaniu emocjonalnych więzi. Rola kobiet i mężczyzn a panujące stereotypy.	
7	Inicjacja seksualna, jej uwarunkowania i następstwa. Argumenty biomedyczne, psychologiczne i moralne za opóźnieniem wieku inicjacji seksualnej.	
8	Istota seksualności człowieka i jej aspekty. Integracja seksualna.	
9	Komplementarność płci – wzajemne dopełnianie się płci i sfery fizycznej, psychologicznej, emocjonalnej i społecznej. Rozumienie, akceptacja i szacunek dla osób płci odmiennej. Potrzeba akceptacji własnej seksualności.	
10	Istota, rodzaje i etapy rozwoju miłości. Różnice w przeżywaniu miłości.	
11	Metody rozpoznawania płodności.	
12	Metody i środki antykoncepcji. Sposoby ich działania i zasady doboru.	
13	Choroby przenoszone drogą płciową i zapobieganie. AIDS: profilaktyka, aspekt społeczny i etyczny; chory na AIDS w rodzinie.	
14	Trudności w osiągnięciu tożsamości płciowej, możliwość wyboru.	
15	Normy zachowań seksualnych. Nietypowe zachowania seksualne. Przemoc i przestępstwa seksualne – możliwości zapobiegania, sposoby obrony. Informacja o środkach pomocy psychologicznej, medycznej i prawnej.	
16	Przygotowanie do małżeństwa. Problemy wierności, zaufania i dialogu.	
17	Małżeństwo, jego fazy – trudności i konflikty oraz	

	sposoby ich rozwiązywania. Wartość małżeństwa. Macierzyństwo i ojcostwo. Przygotowanie do ról rodzicielskich. Adopcja i bezdzietność.	
18	Przebieg i higiena ciąży. Rozwój prenatalny dziecka. Szkoła rodzenia, poród i naturalne karmienie. Rola rodziców w okresie oczekiwania na narodziny dziecka, w czasie porodu i w pierwszym okresie życia dziecka.	Wychowanie fizyczne
19	Funkcje rodziny ze szczególnym uwzględnieniem wychowania dzieci w rodzinie. Znaczenie prawidłowych postaw rodzicielskich dla rozwoju dziecka. Samotne rodzicielstwo.	
20	Nieplanowana ciąża – sposoby szukania pomocy w sytuacjach trudnych.	
21	Aborcja jako zagrożenie dla zdrowia psychicznego i fizycznego. Aspekty – prawny, medyczny i moralny.	
22	Konflikty w rodzinie i ich przyczyny. Sposoby rozwiązywania konfliktów.	
23	Przemoc w rodzinie. Wykorzystywanie seksualne. Profilaktyka. Możliwości uzyskiwania pomocy.	
24	Zagrożenia życia społecznego: alkoholizm, narkomania, agresja, sekty, pornografia.	
25	Prawodawstwo dotyczące rodziny. Zawarcie małżeństwa, separacja, rozwód. Prawa i obowiązki małżonków i rodziców. Prawa dziecka. Obowiązki państwa wobec rodziny.	
26	Człowiek wobec niepełnosprawności, starości, choroby, umierania i śmierci w aspekcie życia rodzinnego.	
27	Poradnictwo młodzieżowe i rodzinne w Polsce.	

Po zrealizowaniu treści wychowanie do życia w rodzinie uczeń umie:

- podejmować decyzje dotyczące wyboru drogi życiowej;
- kreować własną osobowość;
- poszukiwać i udzielić odpowiedzi na pytania: *kim jest człowiek? jaki jest sens ludzkiego życia?*
- poszanować godność życia ludzkiego i dojrzałego funkcjonowania w rodzinie;

VI. REALIZACJA ŚCIEŻEK EDUKACYJNYCH

Wszystkie wymienione na danym etapie ścieżki edukacyjne będą realizowane przy zachowaniu następujących elementów:

- ścieżki edukacyjne, poza wychowaniem do życia w rodzinie, nie stanowią wydzielonej formy lekcyjnej,
- nie określono czasu niezbędnego do realizacji poszczególnych ścieżek edukacyjnych,
- niektóre treści ścieżek są wkomponowane w programy przedmiotów nauczania,
- realizacji poszczególnych ścieżek podejmuje się kilku nauczycieli, którzy poszerzą treści swojego przedmiotu o wybrane, zbliżone do własnego programu zagadnienia ścieżki,
- w większości wypadków ten sam nauczyciel będzie realizował treści kilku ścieżek edukacyjnych.

Znaczna ilość ścieżek edukacyjnych została zaadoptowana do przedmiotowych programów nauczania. Pozostałe treści zaplanowano do realizacji w formie następujących odrębnych zajęć.

W zakresie edukacji medialnej są to:

1. Warsztat pracy sprawozdawcy sportowego – prowadzenie przez uczniów zawodów sportowych.
2. Wykonanie plakatu informacyjnego o zawodach sportowych.
3. Opracowanie regulaminów zawodów, międzyklasowych rozgrywek, Biegu im. M. Gierczak, Turnieju Piłki Siatkowej o Memoriał A. Czajki.
4. Opracowanie komunikatów z przebiegu zawodów do prasy.
5. Prowadzenie przez uczniów zawodów sportowych w roli sprawozdawców.
6. Prowadzenie zajęć na ścieżce dydaktycznej (geografia).
7. Zajęcia w muzeum przyrodniczym (geografia).
8. Wykonanie Portfolio (geografia)
9. Kartowanie regionu Podkarpacia pod względem zasobów naturalnych (geografia).
10. Symulowane zajęcia w terenie z zakresu przewodnictwa turystycznego (uczniowie w roli pilota i przewodnika).
11. Prowadzenie przez uczniów wywiadów na temat "Co nasz region dał krajowi i światu" (geografia).
12. Drama "Przyjmujemy gości z UE w naszym mieście, wsi" (geografia)
13. Spotkanie z pracownikami Starostwa Powiatowego w Lubaczowie i rozpracowanie tematu "Szanse i zagrożenia powiatu" (geografia).

14. Pozyskanie informacji o kulturze w regionie np. Kalendarz imprez na r. 2004 lub 2005 dla powiatu lubaczowskiego, gminy, Podkarpacia. (geografia).
15. Opracowanie folderu przez uczniów "Moja miejscowość wczoraj i dziś." (geografia)
16. Opracowanie historii mojej wsi, miasta z okresu II wojny światowej. (geografia)
17. Prezentacje prac, wywiadów. (geografia)
18. Udział w konkursach (geografia)
19. Wdrożenie – zastosowanie w życiu praktycznym zajęć terenowych, zajęć praktycznych. (geografia)
20. Przedstawienie osiągnięć na forum szkoły. (geografia)
21. Prezentacje uczniów naszej szkoły dla młodzieży gimnazjalnej na różne tematy w tym promocji zdrowia, promocji szkoły, spędzania czasu wolnego.

W zakresie edukacji ekologicznej:

1. Konkursy ekologiczne "Z ekologią na co dzień".
2. Wycieczki do parków narodowych i rezerwatów przyrody.
3. Udział w ogólnopolskiej akcji "sprzątanie świata".
4. Prace związane z ochroną środowiska na terenie mojej miejscowości.
5. Poznanie pomników przyrody i gatunków chronionych w najbliższej okolicy (albumy, zielniki).
6. Wyznaczanie trasy biegowej do Biegu im. M. Gierczak.
7. Dbłość o ład i porządek w wyznaczonym sektorze podwórka szkolnego.

W zakresie edukacji europejskiej:

1. Prowadzenie Szkolnego klubu Europejskiego.
2. Nawiązanie współpracy ze szkolnymi kołami sportowymi w Niemczech, Słowacji.
3. Wycieczki w celu poznania dziejów regionu i jego dziedzictwa kulturowego. Dzieje regionu na tle historii Polski i Europy.
4. Udział w Olimpiadzie Wiedzy o Unii Europejskiej.
5. Udział w konkursach o UE np. "Integracja europejska w czasie i przestrzeni".
6. Prowadzenie gazetki z aktualnościami o UE.
7. Udział w Europejskiej Akademii Internetowej.
8. Prowadzenie kroniki działalności szkolnego klubu europejskiego.

W zakresie edukacji filozoficznej:

1. Opracowanie kodeksu etycznego człowieka – sportowca, zawodnika, kibica (Postawy moralne kibica sportowego)
2. Udział w zawodach sportowych w roli zawodnika i kibica.
3. Prezentacje sylwetek najwybitniejszych filozofów.
4. Wykonanie gazetek szkolnych prezentujących filozofów i ich poglądy.
5. Przygotowanie uczniów w ramach zajęć pozalekcyjnych do podjęcia studiów na kierunkach filozoficznych.
6. Dobro i zło jako pojęcia względne – zwracanie uwagi na postawy uczniów.
7. Tolerancja źle pojęta – zwracanie uwagi na postawy uczniów.
8. Propagowanie wartości uniwersalnych – ogólnoludzkich, ogólnoswiatowych.
9. Zorganizowanie zajęć edukacyjnych w formie dramy na temat wewnętrznego bogactwa człowieka.

W zakresie edukacji prozdrowotnej:

1. Udział w zajęciach pozalekcyjnych prowadzonych przez nauczycieli wychowania fizycznego.
2. Udział w zawodach sportowych różnego szczebla w wybranych dyscyplinach sportowych.
3. Organizowanie i udział w rowerowych rajdach turystycznych
4. Spotkanie z przedstawicielami stacji sanitarno-epidemiologicznej. (żywienie zbiorowe).
5. Prezentacja wiedzy związana z ochroną zdrowia poza szkołą. (układanie diet dla chorych, żywienie kuracjuszy, spotkanie z dietetykiem w szpitalu i w sanatorium). (żywienie zbiorowe i technologia gastronomiczna).
6. Wycieczka do Sanatorium KRUS w Horyńcu Zdroju. (żywienie kuracjuszy).
7. Współpraca z rodzicami i środowiskiem lokalnym w zakresie upowszechnienia kultury fizycznej – wspólne organizowanie imprez sportowych i turystycznych (rajdy rowerowe, piesze, olimpiada tenisa stołowego, turniej piłki siatkowej).
8. Wyrabianie wrażliwości na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych – organizowanie zawodów z udziałem osób niepełnosprawnych (tenis stołowy, konkurencje rekreacyjne).
9. Współpraca z higienistką szkolną.
10. Organizowanie akcji "Dzień bez papierosa".
11. Wykonanie gazetek tematycznych o zdrowiu i żywieniu.
12. Profilaktyka – samobadanie piersi w ramach akcji "różowa wstążeczka".
13. Stres pod kontrolą – jak zdać egzamin maturalny.
14. Profilaktyka uzależnień – młodość bez narkotyków.

15. Konkurs prac plastycznych – "Stop przemocy".
16. Propagowanie wiedzy o zasadach zdrowego żywienia przez młodzież naszej szkoły dla młodzieży gimnazjalnej – "Piramida żywienia"

W zakresie edukacji regionalnej:

1. Promowanie własnego regionu poprzez udział w zawodach ogólnopolskich, w Igrzyskach Mieszkańców Wsi i LZS (WF- 5).
2. Poznawanie dziedzictwa kulturalnego kraju – nauka tańca (polonez) (WF- 3).
3. Poznawanie historii własnego regionu poprzez udział młodzieży w jesiennych warsztatach TUL "Odkrywamy zapomniane piękno." (Warsztaty organizowane są przez Zarząd Krajowy Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych w Zespole Szkół w Oleszycach)
4. Wycieczki piesze, rowerowe, autokarowe w celu poznania regionu i jego dziedzictwa kulturowego.
5. Pełnienie roli odpowiedzialnego gospodarza podczas organizowania zawodów – Bieg M. Gierczak, turniej piłki siatkowej, olimpiada tenisa stołowego.
6. Przygotowanie dokumentacji fotograficznej zabytków regionu.
7. Prezentacje historii własnych miejscowości przez uczniów.
8. Wycieczki do Muzeum Regionalnego w Lubaczowie.
9. Wycieczki do Muzeum- Miejsca Pamięci w Bełżcu.
10. Kultywowanie tradycji regionalnych poprzez organizowanie corocznej imprezy "Palma Wielkanocna".
11. Kultywowanie regionalnych tradycji Bożonarodzeniowych np. wigilie, jasełka.

Treści ścieżki edukacyjnej *wychowanie do życia w rodzinie* realizowane są w formie odrębnych zajęć dydaktycznych według następującego planu:

- 13 godzin lekcyjnych w ciągu całego roku szkolnego we wszystkich klasach szkół ponad gimnazjalnych (licea profilowane, technika, zasadnicze szkoły zawodowe.
- 10 godzin lekcyjnych w ciągu całego roku szkolnego we wszystkich klasach szkół ponadpodstawowych.

Za realizację treści programowych ścieżki *wychowanie do życia w rodzinie* odpowiedzialni są: pedagog szkolny oraz nauczyciele biologii.

Przeprowadzone zajęcia dokumentowane są zapisem w dziennikach lekcyjnych poszczególnych klas.

VII. FORMY EWALUACJI SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ STOPNIA REALIZACJI ZAŁOŻONYCH CELÓW.

Ewaluacja programów będzie procesem systematycznego zbierania i analizowania informacji o warunkach, przebiegu i wynikach działań w celu ich ulepszenia. Będzie realizowana przez poszczególnych nauczycieli po zakończeniu programu, podsumowując jego realizację i będzie odnosić się do założonych celów badając stopień ich osiągnięcia.

1. Ewaluacji będzie podlegać:

- atrakcyjność programu dla ucznia;
- atrakcyjność i skuteczność metod i form pracy w osiągnięciu celu;
- wykorzystanie czasu pracy, tempo pracy;
- stopień realizacji założonych celów operacyjnych ;
- zakres i przydatność zdobytej wiedzy;
- poziom zrozumienia oraz umiejętności zdobyte po zrealizowaniu danej tematyki.

2. Każdy nauczyciel w zakresie celów edukacyjnych i zadań szkoły formułuje cele operacyjne, które określają co uczeń powinien wiedzieć, rozumieć i potrafić samodzielnie zrobić oraz jaką postawą powinien się cechować po zrealizowaniu danej tematyki. Do zbadania stopnia ich realizacji wykorzysta następujące narzędzia badawcze:

- anonimowe ankiety;
- formy graficzne (diagramy, wykresy itp.);
- testy i zadania skierowane do uczniów wymagające praktycznych umiejętności;
- tabele ewaluacyjne;
- konkursy tematyczne;
- zgaduj-zgadula, zagadki, krzyżówki;
- ankiety przed rozpoczęciem realizacji programu oraz po jego zakończeniu;
- arkusze oceny pracy zespołowej;
- sprawozdania, notatki prasowe;
- olimpiady przedmiotowe;
- wywiady;
- reklama, folder, gazetka, plakat;
- wystawy prac.